

Dokumenty a otázky

Ponovembrové Slovensko vo vzťahu k životnému prostrediu a trvalo udržateľnému životu (IV). Zostavil Mikuláš Huba. Vydala Spoločnosť pre trvalo udržateľný život vo vydavateľstve EuroUni Press, Bratislava 1996.

Séria stanovísk, hodnotení a úvah o životnom prostredí a trvalo udržateľnom živote **Ponovembrové Slovensko** pokračuje už štvrtým zväzkom, ktorý sa v značnej miere zameriava na vzťahy životného prostredia a konkrétnej politiky. Pomerne veľkú pozornosť venuje napr. otázkam životného prostredia v programoch vládnych kabinetov a pôsobeniu ochranárov v parlamentoch.

Významnú časť publikácie zaberá príspevok J. Zamkovského a P. Žilincíka o vývine environmentálnej politiky na Slovensku v rokoch 1990–1992. Autori v ňom o. i. konštatujú: *“Slovensko má na čo nadväzovať. Jeho jedinečné prírodné a kultúrne hodnoty, ktoré sa napriek desaťročiam systematického ničenia zachovali, sú neoddeliteľnou súčasťou celosvetového dedičstva... Ľudský potenciál, ktorým táto krajina disponuje, možno využiť lepšou koncepčnou prácou s podstatne vyšším efektom za podstatne nižšie náklady”*. V ďalšom článku sa Pavel Šremer zamýšľa nad dôsledkami rozdelenia Česko-Slovenska na riešenie problémov životného prostredia. Mnoho závažných údajov obsahuje príspevok Petra Straku o vývine štátnej ochrany prírody v období r. 1989–1994. Autor konštatuje, že Slovenský ústav ochrany prírody bol jednoducho zrušený. Zaoberá sa tiež okolnosťami založenia Slovenskej agentúry životného prostredia. Na niekoľkých miestach publikácie sa stretávame s tematikou osobitnej štátnej správy pre životné prostredie. V stanovisku Spoločnosti pre trvalo udržateľný život k návrhu Zákona NR SR o horizontálnej integrácii štátnej správy z februára 1994 sa napr. uvádza: *“Integrácia úradov životného prostredia bude predstavovať úsporu finančných prostriedkov len v tom prípade, ak dôjde k jej znefunkčneniu.”*

Prehľad mimovládnych environmentálnych organizácií na Slovensku podáva Mikuláš Huba, na popredné miesto stavia Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny. Ochranské hnutie poskytlo platformu časti občanov s alternatívnym myslením pred Novembrom 1989; publikácia sa dotýka aj diferenciácie ochranských obce, ktorá nastala potom. K dokumentom doby patrí aj vyhlásenie platformy Federácia-referendum-decentralizácia z novembra 1991.

V časti publikácie, venovanej pôsobeniu *zelených* v politike, zaujmú najmä úryvky z vystúpení poslancov na pôde Slovenskej národnej rady v rokoch 1990–1992. Napr. M. Huba sa dotkol aj otázok národnej kultúry a priemetu kultúrnosti národa do konkrétnej praxe: *“V posledných dvoch desaťročiach spolu s priateľmi – ochranármi sme mlčiacu slovenskú pospolitost' slovom i činom vyzývali k tomu, aby sa ako národ prejavila. Dial sa však opak. Na všetko národné, od prírodnej podstaty slovenskej krajiny cez medziľudské vzťahy medzi Slováckmi, až po slovenskú ľudovú kultúru, hmotnú i nehmotnú, obyvateľ Slovenska pomaly a iste, bez zvláštnych výčitiek svedomia rezignoval.”* Vo vystúpení Petra Saba z marca 1992 je napr. návrh: *“So zreteľom na vysokú nezamestnanosť máme príležitosť vyhlásiť slovenský New Deal, tak*

ako prezident Roosevelt v čase vrcholnej hospodárskej krízy.” Skúsenosti z pôsobenia vo funkcii poslanca Federálneho zhromaždenia r. 1990 obsahuje ďalší príspevok Pavla Šremera. Mikuláš Huba vo svojom vystúpení na pôde SNR v júli 1990 konštatoval klesajúcu závažnosť životného prostredia v programoch vládnych kabinetov. Vývin v oblasti ochrany prírody, ale aj územného plánovania, zánik významných inštitúcií v týchto oblastiach akoby poukazoval na všeobecne nízky záujem o odbornú problematiku tohto druhu.

Publikáciu uzatvárajú dva príspevky Juraja Podobu, jeden o vzťahu medzi médiami a environmentálnymi aktivitami, druhý o zápase medzi modernou a tradíciou. Prítom – najmä v prípade druhého príspevku – obsahovo väčšou nieje o materiál, ktorý by patril na koniec. Podobova štúdia mieri na podstatné problémy vývinu slovenskej spoločnosti. Autor vyslovuje názor, že zmena režimu r. 1989 na Slovensku bola skôr *pragmatickým prispôbením sa politickému vývoju, než uvedomelou voľbou hodnotovej sebaidentifikácie*. Snaží sa hodnotiť dynamiku spoločenských procesov na Slovensku okrem iného ako kultúrny a normatívno-hodnotový fenomén.

Igor Thurzo

Všetko o orchideách

Oldřich Potůček, Ľubor Čačko: **Všetko o orchideách**. Vydalo vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 1996. Vytlačila Neografia, a. s., Martin.

Orchidey – vstavačovitě rastliny, ich atraktivnosť a populárnosť v celosvetovom meradle, exotická morfológia, zaujímavá biológia, citlivosť a vysoké nároky na optimálne životné prostredie, to všetko láka nielen botanikov, ochrancov prírody, ale v neposlednom rade aj environmentalistov a milovníkov krásy.

Na náš trh sa dostáva reprezentatív-

na publikácia o európskych orchideách. Autorom textu je Ing. Oldřich Potůček, fotografie Ing. Ľubora Čačka dopĺňajú Wolfgang Klaeber a Ing. Jaroslav Vlčko, autorom kresieb je Andrej Hurňák.

Publikácia začína netradične, terminologickým slovníkom. V kapitole *Od rovníka za polárny kruh* sú uvedené vývojové centrá orchideí, medzi ktorými je významná oblasť Stredozemného mora. Zrozumiteľným, pútavým "perom" píše autor o morfológických zvláštnostiach európskych orchideí, stavbe ich kvetu, kvetných orgánoch a gynosténiach niektorých druhov, čo dokumentujú aj kresby.

V kapitole *Zaujímavosti z biológie* sa dozvedáme o otázkach metabolizmu, známej endotrofnej mykoríze orchideí